

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-412-2-30>

UKRAINE'S EUROPEAN INTEGRATION MODEL IN THE CONTEXT OF RUSSIAN MILITARY AGGRESSION

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНА МОДЕЛЬ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ

Shynkar V. A.

*Candidate of Economics Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of International Economic Relations
Uzhhorod National University
Uzhhorod, Ukraine*

Roshko S. M.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of International Economic Relations*

Теплова Л. І.

*graduate student of the Department
of International Economic Relations
Uzhgorod National University
Uzhhorod, Ukraine*

Шинкар В. А.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних
економічних відносин*

Рошко С. М.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних
економічних відносин*

Теплова Л. І.

*аспірант кафедри міжнародних
економічних відносин
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний
університет»
м. Ужгород, Україна*

Воєнна агресія росії на початку 2022 року негативно вплинула на політичний, економічний і соціальний розвиток нашої країни. Однак неоднозначним є вплив воєнних подій в Україні на поглиблення інтеграційних процесів із Європейським Союзом. Якраз під час війни відбулася активізація політичних і економічних зв'язків нашої країни з структурами ЄС.

МВФ протягом 2023 року покращував прогнози зростанням реального ВВП в Україні. В огляді світової економіки (WEO) фонд прогнозував цей показник на початку року на рівні 2%, а в деяких заявах лунали оцінки в діапазоні 1% до 2%. У кінці 2023 року прогнози реального ВВП в нашій країні зросли до 4,5% [1]. Ці факти свідчать про те, що в Україні створена ринкова модель економіки, яка здатна адаптуватись до політичних і економічних змін у суспільстві. Зрозуміло, що існує різний рівень ефективності ринкової економіки і в нашій країні є багато невирішених проблем для підвищення результативності цієї моделі. Однак, незаперечним є факт, що в Україні

створена ринкова система, яка позитивно впливає на розвиток економіки в цілому, і, зокрема, під час російської воєнної агресії.

В Україні в останні роки було розпочато ряд позитивних реформ, які по суті допомогли реалізувати статус кандидата на членство в Євросоюзі. 8 листопада 2023 року Єврокомісія рекомендувала розпочати переговори про вступ України в ЄС. Саміт глав держав та урядів Євросоюзу 21 березня 2024 року закликав затвердити переговорні рамки, які Європейська комісія підготувала для України та Молдови. Українська переговорна рамка включає 33 переговорні глави. Найважливіше значення мають п'ять, які об'єднані у кластер «Fundamentals» або «Засадничі розділи». Це глави за номерами «Судочинство», «Юстиція, свобода, безпека», «Публічні закупівлі», «Статистика» та «Фінансовий контроль». Разом із ними до фундаментальних зараховують критерії, за якими немає окремих переговорів, але буде детальний моніторинг, зокрема, стан демократії та держуправління [2].

Першочергові вимоги Євросоюзу, які повинна виконати Україна найбільшою мірою пов'язані з боротьбою з корупцією. Кластер «Fundamentals» відповідає очікуванням населення нашої країни. Опитування, яке було проведено соцслужбою Центру Разумкова з 28 вересня до 4 жовтня 2023 року, показало, що 34% українців вважають боротьбу з корупцією найбільшою перевагою членства в Євросоюзі [3].

Макроекономічна і політична ситуація, яка склалася в Україні, свідчить, що рівень проведення реформ недостатній із точки зору євроінтеграційних вимог. Фундаментально не вирішеним є питання недостатньої захищеності прав приватної власності. А це негативно впливає на проведення економічних реформ. Ринки взагалі не можуть розвиватись без гарантії ефективного дотримання прав власності. У демократичних країнах реалізований принцип розподілу влади на законодавчу, виконавчу і судову. Це система «стримувань і противаг». В Україні до війни і особливо в умовах воєнного стану існують проблеми у реалізації принципу розподілу влади.

Складнощі, які виникають і будуть виникати у взаємовідносинах України з країнами ЄС, і які не завжди носять конкурентний характер, можна спостерігати у українсько-польських відносинах. З листопада 2023 року українсько-польський кордон фактично заблокований. Найбільше від страйку польських перевізників і фермерів втратили експортери, але не аграрної продукції, а інших товарів. Мова йде про експорт металопродукції, виробників склотари, меблів, харчової та фармацевтичної продукції. Від блокади також постраждали польські імпортери, насамперед пального, виробів з пластмаси та харчової продукції [4].

Наведений факт свідчить про те, що економічна політика Євросоюзу побудована не тільки на принципах фритредерства (ліквідація всіх бар'єрів на шляху іноземних товарів, послуг й іноземної валюти), а і на окремих елементах протекціонізму (захист вітчизняних виробників від іноземної конкуренції). Із часів зародження капіталізму практично завжди існували різні форми державного захисту національних інтересів на світових ринках. Тому сучасна міжнародна політика є суперечливою. З одного боку, спостерігаються важливі зрушення у бік лібералізації зовнішньої торгівлі (СОТ, інтеграційні об'єднання), з іншого, у світі набирають сили економічні тенденції, пов'язані з протекціонізмом між країнами, економічними блоками (всередині цих блоків).

Ситуація, в якій сьогодні перебуває Україна, потребує вирішення не тільки поточних проблем, а і післявоєнного планування відбудови країни. Російська воєнна агресія стала причиною масових міграційних процесів не тільки внутрішнього, а і зовнішнього характеру. У теперішній час в українській економіці існує дефіцит робочої сили. Значна частина людей працездатного віку перебуває за кордоном, що негативно впливає на розвиток країни. Після закінчення війни з росією важливою стане проблема повернення наших громадян в Україну. Особливо, якщо враховувати демографічну ситуацію у найбільш розвинутих країнах Євросоюзу і лібералізовані правила прийому на роботу працівників-мігрантів. Важливим інструментом, який впливає на попит і пропозицію робочої сили є рівень заробітної плати. По цьому показнику Україні важко конкурувати з високорозвиненими країнами Західної Європи. Однак, на початковому етапі відбудови нашої країни, буде проявлятися дисбаланс попиту і пропозиції робочої сили на користь попиту. А це вагомий інструмент зростання заробітної плати в Україні, особливо у виробничих секторах економіки. Крім того, нашій країні потрібно створювати привабливі умови для залучення у виробництво значної кількості робітників-мігрантів з менш розвинених країн. Така політика є характерною для багатьох країн Євросоюзу.

Російська воєнна агресія пришвидшила інтеграційні процеси України в європейські структури. Зокрема, українська енергетична система приєдналася до європейської ENTSO-E. Це дозволило від'єднатися від енергетичних систем росії та Білорусії. Відповідно до висновків Єврокомісії, щодо корупційних ризиків в українській економіці розроблена система DREAM – державна електронна система, яка дасть можливість об'єднати всі проекти з відбудови України. Ця система дозволить контролювати кожен етап робіт від реєстрації до введення об'єктів в експлуатацію. DREAM – важлива для іноземних інвесторів, які зможуть обирати проекти для фінансування, а також контролювати використання коштів.

Статус України як країни-кандидата на членство до Євросоюзу спричинив дискусії щодо її готовності і викликав певні сумніви її відповідальності Копенгагенським критеріям. З цього приводу в кінці 2023 року було проведено дослідження Віденського інституту Міжнародних економічних порівнянь і німецького фонду Бертельсмана. Дослідники встановили, що Україна здебільшого є типовою країною Центральної, Східної та Південно-Східної Європи (CESEE), і за багатьма показниками її можна порівняти з Румунією, Польщею та країнами Балтії на момент подання ними заявки на членство до ЄС. Україна економічно не перевантажить Євросоюз. Якби приєднання відбулось у поточному році, то економічне виробництво ЄС збільшилось би на 1%, а його населення на 9% – потрібний ефект мав вступ Польщі до ЄС у 2004 році.

У макроекономічному плані Україна була відносно стабільною до війни, незважаючи на те, що інфляція була традиційно вищою, ніж в інших країнах – кандидатах. Деякі сфери української економіки, такі як IT-сектор, металургія, оборонна промисловість, вже є конкурентоспроможними, та мають великий потенціал. Основними проблемами у євроінтеграції України є негативний демографічний прогноз. За оцінками дослідників у 2040 році в Україні буде близько 35 мільйонів жителів, що приблизно на 20% менше, ніж до війни. Мають місце проблеми прямих іноземних інвестицій та обмежений рівень наявності економічної інтеграції з Євросоюзом [5].

Література:

1. Івашків Олена. МВФ покращив економічний прогноз для України: цього року ВВП зросте до 4,5%. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/11/11/7428299/> (дата звернення 20.03.2024)

2. Сидоренко Сергій. Києву готують албанський шлях до ЄС. Деталі рішення про формат вступних переговорів з Україною. URL: <https://www.euointegration.com.ua/articles/2024/03/13/7181648/> (дата звернення 20.03.2024)

3. Європейська правда. Опитування: Боротьбу з корупцією українці вважають найбільшою перевагою членства в ЄС. URL: <https://www.euointegration.com.ua/news/2023/11/9/7173258/> (дата звернення 21.03.2024)

4. Європейська правда. Аналітика коротко. Скільки втрачає український і польський бізнес на тлі блокади кордону. URL: <https://www.euointegration.com.ua/news/2023/11/14/7173525/> (дата звернення 21.03.2024)

5. Європейська правда. Україна після війни здатна плавно вступити в ЄС, як її західні сусідки – дослідження. URL: <https://www.euointegration.com.ua/news/2023/11/15/7173641/> (дата звернення 22.03.2024)